

Poznań, 24.11.2025 r.

prof. UWSBM dr hab. Radosław Muszkieta
Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu
Wydział Finansów i Bankowości

Recenzja rozprawy doktorskiej

Mgr. Bartosza Posłusznego

pt. „Determinanty wyboru zajęć z wychowania fizycznego oraz wolnoczasowa aktywność fizyczna studentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu”

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgra Bartosza Posłusznego pt. „Determinanty wyboru zajęć z wychowania fizycznego oraz wolnoczasowa aktywność fizyczna studentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu”, to ważne opracowanie opisujące problemy jakości akademickich zajęć wychowania fizycznego, oferty zajęć wychowania fizycznego dla studentów, a także zachowań wolnoczasowych studentów w kontekście aktywności fizycznej, aktywności sportowej i zdrowia. Wychowanie fizyczne oraz inne zajęcia sportowo-rekreacyjne realizowane w różnych uczelniach, to istotny obszar oddziaływania na postawy i zachowania młodych ludzi, przygotowujących się do dorosłego zawodowego, rodzinnego i społecznego życia. Właściwe nawyki ruchowe, systematyczna aktywność fizyczna o odpowiedniej objętości i intensywności, zdrowe odżywianie, unikanie używek, pozytywne relacje społeczne, radzenie sobie ze stresem, to klucz do długiego i jakościowo dobrego życia. Pożądane nawyki i postawy prozdrowotne, prorekreacyjne, prosportowe, proturystyczne i prospołeczne są kształtowane od urodzenia, ze szczególnym naciskiem na okres przedszkolny, wczesnoszkolny, szkolny i akademicki. Autor dysertacji zwrócił uwagę na kilka bardzo znaczących kwestii dotyczących m.in. barier ograniczających uczestnictwo w zajęciach akademickiego wychowania fizycznego, właściwej identyfikacji potrzeb i motywacji studentów, dobrego zdefiniowania preferencji studentów w wyborze różnych form aktywności fizycznej, złożoności czynników mających wpływ na jakość akademickiego wychowania fizycznego, a przede wszystkim dostosowania oferty zajęć do potrzeb i oczekiwań studentów. Zaproponowane i przeprowadzone badania naukowe przez Autora rozprawy powinny być rozpowszechnione i kontynuowane w różnych środowiskach

akademickich. Tego typu badania powinny służyć praktyce akademickiej w zakresie tworzenia oferty, a przede wszystkim dbałości o jakość akademickiego wychowania fizycznego.

Objętość. Praca liczy 267 stron maszynopisu. W rozprawie zawarto 17 tabel w tekście pracy, 143 tabele w aneksie pracy i 142 ryciny w tekście rozprawy doktorskiej. Aneks zawiera: wykaz tabel, wykaz rycin, streszczenie w języku polskim, streszczenie w języku angielskim, 143 tabele z wynikami badań, wzorcowy kwestionariusz ankiety, kartę pomiarów somatycznych, krótki opis testu sprawności fizycznej.

Struktura. Rozprawa została podzielona na wstęp, 6 rozdziałów zasadniczych, zakończenie, bibliografię i aneks. Rozdziały zasadnicze obejmują następujące zagadnienia: 1] przegląd literatury (6 podrozdziałów); 2] teoretyczne podstawy badań (4 podrozdziały); 3] istniejący stan wiedzy w zakresie tematu badań (5 podrozdziałów); 4] metodologiczne podstawy badań własnych (3 podrozdziały); 5] wyniki badań i ich analiza (4 podrozdziały); 6] dyskusja (4 podrozdziały).

Ocena treści.

We wstępie Autor dysertacji wskazuje na wiodące problemy, które w głównej części pracy analizuje teoretycznie i empirycznie. Stwierdził m.in., że „w obliczu wzrastających wyzwań związanych ze zdrowiem publicznym oraz rosnącej świadomości potrzeby aktywnego stylu życia, szczególnego znaczenia nabiera zrozumienie czynników wpływających na wybory studentów dotyczące udziału w zajęciach wychowania fizycznego oraz ich aktywności fizycznej w czasie wolnym”. Określono motywy podjęcia niniejszej tematyki, które dotyczyły m.in. praktycznego znaczenia wyników badań, które mogą i powinny posłużyć dostosowaniu oferty zajęć do rzeczywistych potrzeb i zainteresowań studentów, a także zdefiniowania roli i znaczenia aktywności fizycznej studentów, jako istotnego elementu aktualnego i perspektywicznego zdrowego stylu życia.

Rozdział 1. „Przegląd literatury” został podzielony na 6 podrozdziałów, w których Doktorant powołując się na wiele opracowań, dokonał merytorycznej analizy następujących zagadnień: 1] determinanty aktywności fizycznej studentów; 2] preferencje studentów w zakresie zajęć wychowania fizycznego; 3] wychowanie fizyczne i jego wpływ na rozwój osobowy i społeczny studentów; 4] aktywność fizyczna w czasie wolnym jako uzupełnienie zajęć wychowania fizycznego. Rozdział ten jest opracowany dobrze, zawiera najważniejsze zagadnienia związane z tematem rozprawy doktorskiej i nie budzi zastrzeżeń recenzenta. Szczególnie interesujące jest podsumowanie tego rozdziału, w którym mgr B. Posłuszny zwrócił uwagę na fakt, że „determinanty wyboru zajęć wychowania fizycznego oraz wolnoczasowej aktywności fizycznej studentów są złożonym zjawiskiem, na które wpływają czynniki demograficzne, psychologiczne i społeczne”.

Rozdział 2. obejmuje charakterystykę teoretycznych podstaw badań, w którym poddano opisowi: teorie motywacji, teorie samodeterminacji, model zdrowia behawioralnego, teorie dotyczące aktywności fizycznej, model transteoretyczny, model biopsychospołeczny, determinanty wyboru zajęć wychowania fizycznego, wolnoczasową aktywność fizyczną studentów, pojęcie kultury fizycznej jako zjawiska społecznego, wybrane zagadnienia pedagogiki kultury fizycznej jako subdyscypliny pedagogicznej, wybrane zagadnienia wychowania fizycznego, sprawność fizyczną jako kategorię pedagogiczną, pedagogikę czasu wolnego. To zwięzła charakterystyka wybranych zagadnień opracowana na podstawie dobrze dobranej i wykorzystanej literatury.

Bardzo cenny i wyjątkowo dobrze opracowany jest rozdział 3., w którym Autor dysertacji dokonuje aktualnego przeglądu wiedzy w zakresie tematyki pracy doktorskiej. Mgr B. Posłuszny cytując wielu znaczących badaczy opisał merytorycznie zagadnienia dotyczące: determinantów wyboru zajęć wychowania fizycznego przez studentów (czynniki demograficzne, psychologiczne, środowiskowe), stanu badań nad aktywnością fizyczną studentów, wolnoczasowej aktywności fizycznej studentów (preferowane formy aktywności fizycznej, częstotliwość i intensywność aktywności fizycznej, bariery i motywacje, rola technologii w rozwoju aktywności fizycznej studentów), uwarunkowań rozwoju motorycznego człowieka (rozwój motoryczny w ontogenezie, somatyczne uwarunkowania motoryczności człowieka, genetyczne i środowiskowe uwarunkowania zdolności motorycznych), celów i założeń promocji zdrowia (znaczenie aktywności fizycznej dla zdrowia człowieka, zdrowotne efekty aktywności fizycznej, zalecany poziom aktywności fizycznej). Treści tej części pracy, w opinii recenzenta, stanowią mocny akcent rozprawy doktorskiej. Drobną uwagę dotyczy jedynie tabeli nr 2 (str. 55), która zawiera zalecenia WHO w zakresie aktywności fizycznej dla grupy wiekowej 18-64 lat. Zalecenia te zostały opublikowane w 2010 roku. Obecnie WHO opracowała i wdrożyła nowe zalecenia odnoszące się do aktywności fizycznej ludzi w różnym wieku (WHO, 2020).

Rozdział 4. został poświęcony metodologii badań własnych Doktoranta i podzielony na 3 podrozdziały (cele główny i cele szczegółowe badań; pytania i hipotezy badawcze; metody badawcze i statystyczne; charakterystyka grupy badawczej). Autor rozprawy zdefiniował cel główny badań, który obejmował zidentyfikowanie determinantów wyboru zajęć z wychowania fizycznego oraz wolnoczasowej aktywności fizycznej wśród studentów UAM w Poznaniu, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów demograficznych, psychologicznych i środowiskowych. Sformułowano pięć pytań badawczych oraz pięć hipotez tj.: [1] istnieje pozytywny związek pomiędzy aktywnością fizyczną w czasie wolnym a kierunkiem studiów, wyborem zajęć z

wychowania fizycznego oraz statusem społecznym; [2] występują różnice między motywacją uprawiania aktywności fizycznej i sportowej oraz zachowaniami zdrowotnymi pomiędzy studentkami i studentami; [3] formy aktywności fizycznej w czasie wolnym uzależnione są od pory roku przedmiotu wybranego zajęć z wychowania fizycznego; [4] istnieje pozytywny związek pomiędzy stopniem odżywiania (otyłości), typem otluszczenia, tęgości i budowy ciała a sprawnością fizyczną; [5] studenci charakteryzują się wyższym poziomem sprawności fizycznej na końcu roku akademickiego. Cel główny i cele szczegółowe badań, pytania badawcze oraz hipotezy badawcze zostały opracowane bardzo dobrze i nie budzą zastrzeżeń merytorycznych i metodycznych.

Badania własne przeprowadzono wykorzystując różne metody, techniki i narzędzia badawcze. Zastosowano trafnie metodę sondażu diagnostycznego (kwestionariusz ankiety MPAM-R i autorskie uzupełnienie kwestionariusza; wywiady pogłębione; notatki obserwacyjne); pomiar określenia typów budowy ciała, stopień odżywiania oraz ocenę otluszczenia; test sprawności fizycznej (3 próby: bieg po kopercie, skok w dal z miejsca, rzut piłką lekarską). Próbę badawczą stanowiło 766 studentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (548 studentek i 218 studentów), reprezentujących 7 wydziałów. Wieloetapowość badań, poświęcony czas na badania, różnorodność zastosowanych metod i narzędzi badawczych, liczebność badanych studentów reprezentujących różne wydziały UAM, świadczą o bardzo wysokich kompetencjach merytorycznych, metodologicznych, a przede wszystkim organizacyjnych Doktoranta.

W podrozdziale 4.3.3. scharakteryzowano zastosowane metody analizy statystycznej ilościowej i jakościowej, które zostały dobrane właściwie.

Rozdział piąty „Wyniki badań i ich analiza” Autor rozprawy podzielił prawidłowo na kilka podrozdziałów, analizując wyniki badań w różnych obszarach składających się na: 1] samoocenę deklarowanej aktywności fizycznej (status społeczny, miejsce stałego zamieszkania, wykształcenie rodziców, liczebność rodzeństwa; stan i uwarunkowania aktywności fizycznej i sportowej; powody motywacji podejmowania aktywności fizycznej i sportowej; zachowania zdrowotne badanych; formy aktywności fizycznej w zależności od pory roku); 2] charakterystykę cech somatycznych badanych studentek i studentów, w tym związki zachodzące między stopniem odżywiania, typem otluszczenia, tęgością i budową ciała; 3] ocenę stanu i uwarunkowań sprawności fizycznej. W każdym podrozdziale (od 5.1. do 5.4.) kompetentnie i precyzyjnie Doktorant dokonał analizy wyników badań własnych. Wyniki badań zostały w sposób przejrzysty, czytelny i odpowiedni zamieszczone na rycinach i w tabelach oraz merytorycznie omówione w treści rozprawy doktorskiej.

Wysoko oceniam rozdział „Dyskusja”. Mgr B.Posłuszny w pierwszej części tego rozdziału dokonał podsumowania własnych wyników badań w zakresie: właściwości badanych studentek i studentów, a także analizy porównawczej sprawności fizycznej poddanej badaniom w dwóch terminach (na początku i końcu roku akademickiego). Następnie podjął naukowy dyskurs z wybranymi autorami i badaczami. Ten rozdział można byłoby zatytułować „podsumowanie i dyskusja”. Na stronach 151-165 mamy do czynienia z podsumowaniem wyników badań własnych. Podrozdział 6.4. jest klasyczną dyskusją.

Na stronach 179-182 Doktorant zawarł rozdział pt. „Zakończenie”. Rozdział ten także można byłoby inaczej zatytułować, np. „zakończenie i wnioski”. Rozdział zawiera odpowiedzi na wszystkie postawione hipotezy. Autor rozprawy następnie wypracował wnioski wynikające z przeprowadzonych badań. Na szczególną uwagę zasługują rekomendacje (str. 182) dla Uniwersytetu oraz wniosek praktyczny, w którym B.Posłuszny stwierdził, że „uczelnia, uwzględniając czynniki motywacyjne i ograniczenia środowiskowe, może skutecznie wspierać rozwój prozdrowotnych postaw i nawyków. Promowanie aktywnego stylu życia w środowisku akademickim może być realizowane przez strategiczne działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności i dostępności zajęć wychowania fizycznego, co przyczyni się do kształtowania zdrowego, aktywnego społeczeństwa w przyszłości”.

Spis piśmiennictwa obejmuje 127 pozycji. Autor wykorzystał 13 publikacji naukowych obcojęzycznych. Wykaz ten, zarówno ilościowo, jak i jakościowo jest wystarczający, trafny i zadowalający.

Proszę mgra Bartosza Posłusznego o ustosunkowanie się podczas publicznej obrony pracy doktorskiej do dwóch kwestii.

1] Jakie należy – zdaniem Doktoranta - podjąć działania, które znacząco mogłyby poprawić (zmienić) jakość akademickiego wychowania fizycznego? Jakie powinny nastąpić zmiany w systemie szkolnictwa wyższego oraz wewnątrz uczelni?

2] Jaką rolę mogą i powinni odgrywać nauczyciele akademicy (wykładowcy wychowania fizycznego) w skuteczniejszym motywowaniu studentów do aktywności fizycznej i w pozytywnym kształtowaniu pożądanych postaw prosportowych i prozdrowotnych społeczności akademickiej?

Podsumowanie i konkluzja. Podsumowując stwierdzam, iż przedłożona do recenzji dysertacja doktorska mgra Bartosza Posłusznego pt. „Determinanty wyboru zajęć z wychowania fizycznego oraz wolnoczasowa aktywność fizyczna studentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w

Poznaniu”, spełnia wszelkie wymagania stawiane rozprawom naukowym na stopień naukowy doktora nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika, określone w art. 187 ust. 1-4 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1668, z późn. zm.). Wnioskuje do Rady Dyscypliny Naukowej Pedagogika Akademii WSB o dopuszczenie mgra Bartosza Posłusznego do publicznej obrony pracy doktorskiej i dalszej procedury, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Radosław Muszkieta